

Asia: VN/21836/2021

Lausuntopyyntö luonnoksesta kansalliseksi luonnon monimuotoisuusstrategiaksi 2035

Lausuntopyyntö

2. Strategian lähtökohdat

Edellisen strategiakauden laihat tulokset ovat huolestuttava lopputulema, joka asettaa uudelle luonnon monimuotoisuusstrategialle entistä kovempia paineita. Luonnon monimuotoisuuden köyhtyminen on jo itsessään huolestuttavaa, mutta tällä on vaikutuksia myös ihmisten hyvinvoinnille, mitä luonnon läheisyys tukee. Suomen Partiolaiset kiittää luonnon ja luontosuhteen merkityksen tunnistamista strategiassa. Haluamme kuitenkin huomauttaa, että aika luonnon biodiversiteettikadon pysäyttämiseksi alkaa olla lopussa.

Strategiassa on ansiokkaasti tunnistettu sen suhde kansainvälisten strategioiden ja veloitteiden toimeenpanossa. Haluamme kuitenkin ilmaista huolestumme puutteellisesta kuvauksesta strategian suhteesta muihin oleellisiin kansallisiin strategioihin. Esimerkiksi luonnon virkistyskäytön strategiaa ei tekstissä laisinkaan mainita (vrt. kansallisen metsästrategian strategiauniversumi [KMS, 2022, s. 14, kuvio 3]). Jotta strategiakausi on aidosti vaikuttava, täytyy kansallisten strategioiden ja näiden toimeenpanon tukea toisiaan. Näin ollen strategioiden välisten yhteyksien tulee näkyä vahvemmin luonnon monimuotoisuuden strategiassa. Kannustammekin tekemään hallinnonalat ylittävää yhteistyötä, jotta tärkeät tavoitteet saadaan toteutettua.

3.1 ja 3.2 Päätaavoite ja tarkemmat tavoitteet

Suomen Partiolaiset pitävät luonnon elonkirjon hupenemista yhtenä ihmiskunnan suurimmista uhista, ja näin ollen luontokadon pysäyttäminen sekä luonnon monimuotoisuuden elpyminen ovat kannatettavia tavoitteita.

Kiinnitämme positiivista huomiota siihen, että luontosuhde ja pääsy luontoon tunnistetaan keinona edistää hyvinvointia. Haluamme muistuttaa erityisesti suojelun lisäämisen ja maankäytön suunnittelun yhteydessä luonnon virkistyskäytön mahdollisuuksien ja jokamiehenoikeuksien turvaamisesta, mikä nyt näkyy vähäisesti strategialuonnoksessa.

Pidämme hyvinä tavoitteita, jotka pyrkivät yksilöiden, yhteisöjen ja organisaatioiden luontoa arvostavan käyttäytymisen lisääntymiseen, suomalaisten luonto-osaamisen ja luontoarvostuksen kasvattamiseen, sekä luonnon monimuotoisuuden tuntemiseen. Suomen Partiolaiset näkee asiassa jokaisen suomalaisen tärkeän roolin. Kannustammekin kiinnittämään huomioita järjestöjen jäsenilleen tarjoamaan tietoon ja osaamiseen. Partiotointaan osallistuu vuosittain n. 65 000 lasta, nuorta ja aikuista. Toimintamme tavoitteena on kasvattaa vastuunsa tuntevia aktiivisia kansalaisia, jotka mm. rakastavat luontoa ja suojelevat ympäristöä. Toivomme, että järjestöjen ja vapaa-ajan toiminnan rooli tunnustetaan strategian toimeenpanon edistämiseksi.

Suomen Partiolaiset pitää hyvänä tavoitetta osallistaa laajaa joukkoa yhteiskunnallisia toimijoita ja eri taustaisia ihmisiä luontoa koskevaan päätöksentekoon. Tämä on yksi tärkeimmistä toiveista, joka nousi myös strategian valmisteluun sen osana järjestetystä nuorten työpajasta. Toivomme, että strategian toimeenpanossa ja luonnon monimuotoisuuden turvaamisessa aidosti panostetaan nuorten osallistamiseen ja tälle luodaan toimivia kanavia.

3.3 Luonnon tilan tavoitteet

Ei lausuttavaa.

3.4 Suojelu ja ennallistaminen

Suomen Partiolaiset pitää osion tavoitteita pääosin hyvinä. Luonnon tilan parantamista koskevissa tavoitteissa on kuitenkin tärkeää huomioida taloudellisen käytön ja suojelun tasapainon lisäksi luonnon virkistyskäyttö ja jokamiehenoikeudet. Retkeily- ja virkistyskäytössä olevia alueita kuuluu sekä talouskäytössä oleviin että suojeltuihin alueisiin.

Virkistyskäytöstä johtuvaa painetta ja sen kasautumista tietyille alueille olisi tärkeää tarkastella tämän strategian puitteissa. Vuonna 2021 kansallispuistoissa oli yli neljä miljoonaa käyntiä, kun valtion retkeilyalueilla käyntejä oli vain n. 330 000. Historiakohteissa, kuten Aulangon luonnonsuojelualueella, kävijöitä oli lähes miljoona. Painetta voi tasoittaa reittejä ja infrastruktuuria kehittämällä, parantamalla kohteiden saavutettavuutta sekä panostamalla eri kohteista tiedottamiseen. Luonnon virkistyskäytön vaikutuksia silmällä pitäen on syytä myös panostaa koulutukseen ja tiedottamiseen jokamiehenoikeuksista, sekä luonnossa liikkumisen säännöistä ja mahdollisista liikkumisen rajoituksista esimerkiksi herkällä suojelluilla alueilla.

Erilaiset luonnon virkistyskäyttöä ja luonnossa liikkumista edistävät järjestöt, ml. Suomen Partiolaiset, ovat ilmaisseet huoltaan virkistyskäytön puitteiden tilasta ja kehottaneet näihin panostamiseen, jotta virkistyskäytön luontoa kuluttavaa vaikutusta saadaan rajattua ja ehkäistyä, sekä kasvavaan kysyntään vastattua. Haasteita on mm. retkeilyalueiden ja kansallispuistojen infrastruktuurin riittävytydessä ja kunnossa, joihin kohdistuva paine on kasvanut luontomatkailun suosion noustessa pandemiavuosina. Luontomatkailuala on myös osa luontoa suoraan hyödyntävää taloudellista toimintaa ja osaltaan edistää hyvinvoinnin kannalta tärkeää luontosuhdetta. Virkistyskäyttötoimijoiden toimintamahdollisuudet ja toiminnan vaikutuksien huomiointi on oleellista myös luonnon monimuotoisuuden turvaamiseksi, minkä tulisi näkyä myös strategiassa.

Tämän vuoksi toivomme strategiassa huomioitavan virkistyskäytön infrastruktuuriin panostamisen rooli.

Suomen Partiolaiset pitää hyvänä linjausta siitä, että metsien hoidossa ja käytössä tulee huomioida luonnon monimuotoisuuden säilyminen ja elpyminen. Samasta aiheesta on linjattu myös vasta hyväksytyssä kansallisessa metsästrategiassa, jonka kanssa tämän strategian on tärkeää olla yhtenevä, jotta kummankaan toimeenpano ei vesitä toista.

3.5 Paineiden vähentäminen ja juurisyihin vaikuttaminen

3.5.1. Luonnonvarojen hyödyntäminen, maankäyttö ja rakentaminen

Suomen Partiolaiset pitää tärkeänä, että luonnon tilaan suoraan vaikuttavaa toimintaa, ml. rakentaminen ja luonnonvaratalous, ohjataan resurssitehokkaampaan suuntaan sekä aktiivisesti parantamaan luonnon monimuotoisuutta parhaan uuden tiedon pohjalta sekä kasvattamalla alan toimijoiden tietotason ja osaamista. On tärkeää, että paikallistason hallinnon tasot suunnittelevat maankäyttöä luonnontilan parantaminen mielessään.

3.5.2 Yksilöiden, yhteisöjen ja organisaatioiden aktiivinen toiminta

Partiotoimintaan osallistuminen vahvistaa ja monipuolistaa toimintaan osallistuvien metsäsuhdetta sekä vastuunkantoa yhteisistä asioista. Luonnon tila huolestuttaa partiolaisia sekä lapsia ja nuoria laajemmin. Kuten strategialuonnoksessakin todetaan, kolme neljästä suomalaisnuoresta kertoi Nuorisobarometrissä 2021 surusta luonnon monimuotoisuuden heikentymisen takia, ja selvä enemmistö suomalaisista olisi valmiita muuttamaan elämäntapojaan luonnon hyväksi.

Strategialuonnoksessa on tunnistettu hyvin yksilöiden tarve saada tukea omien arvojen ja toiveiden mukaiseen toimintaan, sekä tietotason kasvattamisen rooli tässä. Työkaluja pitkäaikaisten tapojen muutokseen esitetään strategialuonnoksessa kuitenkin melko laihasti. Osio keskittyy kuvaamaan toivotun muutoksen vaikutuksia ja osa-alueita, joissa toiminnan muutostarpeita tunnistetaan.

Toteuttamistapoja toivotulle muutokselle toiminnassa olisivat esimerkiksi selkeä ja eri ryhmille sekä organisaatiotyypeille kohdistettu neuvonta ja tiedotustoiminta. Kohdistettua neuvontaa ympäristön kannalta kestävästä valinnoista voi olla hyödyllistä kohdistaa mm. maan- ja metsänomistajille sekä yrityksille. Luonnoksessa ehdotetut organisaatioiden antamat vapaaehtoiset sitoumukset voivat toimia keskustelun avaajina ja kannustimina, mutta ne jäävät helposti tyhjiksi, mikäli näiden mukaan toimimista ei tueta esimerkiksi neuvonnan keinoin.

Yksilöiden osalta neuvonta kestävästä valinnoista kannattaa toteuttaa tiedottamisen ja kouluttamisen keinoin. Erityisesti lapsien ja nuorten ajatusmaailmaan ja valintoihin voi vaikuttaa niin koulun kuin harrastusten kautta, ja nämä vaikuttavat epäsuorasti kotona koko perheen kanssa tehtäviin valintoihin. Pyrimme edistämään partiotoiminnassa osaamista tehdä luontoystävällisiä valintoja, ja kehitämmekin jatkuvasti toiminnassamme aktiviteetteja, jotka kannustavat partiolaisia pohtimaan oman toimintansa vaikutusta maailmaan. Näemme tärkeänä, että strategian toimeenpanossa tunnistetaan kansalaisyhteiskunnan ja vapaa-ajantoiminnan hyödyt myös kestävämpien valintojen edistämiseksi. Strategian toimeenpanoa voi tehostaa luomalla hankkeita ja toimintatapoja, joilla kansalaisyhteiskunta osallistuu toimintatapojen muutokseen kannustamiseen.

Kansalaisyhteiskunta ja sen piirissä käytävät keskustelut ovat myös kanava luoda strategialuonnoksessa nostettua myönteistä visiota ”yhteisestä kulkusuunnasta luonnon monimuotoisuuden turvaamiseksi”. Visiota ei koeta omaksi, jos se annetaan ilman, että ratkaisusta käydään osallistavaa ja kannustavaa yhteiskunnallista keskustelua. Tähän olisikin hyvä panostaa strategian toimeenpanossa ja verkostoja keskustelun käymiselle tulisi kehittää. Keskustelu kasvattaa kokemusta oman toiminnan merkityksestä ja kannustaa yhä aktiivisempaan toimijuuteen.

3.5.5 Osallistuminen luontoa koskevaan päätöksentekoon

Pidämme hyvänä, että strategialuonnoksessa tunnistetaan luontokadon pitkäkantoiset seuraukset tuleville sukupolville sekä se, että näiden sukupolvien ääni ei tule kuulluksi nyt tehtävissä päätöksissä. Haluammekin kannustaa nykyisten nuorten sukupolvien osallistamiseen ja entistä parempaan lasten ja nuorten osallistumisen esteiden tunnistamiseen sekä purkamiseen. Yksi nuorten työpajassa 4.5.2022 nuorten nostamista viesteistä oli, että lasten ja nuorten osallistamiseen tulee panostaa. Strategialuonnoksessa on kuitenkin kovin vähän konkreettisia tapoja edistää tätä.

Nuorisojärjestöt ovat pyrkineet edistämään nuorten ilmasto- ja luontoneuvoston perustamista, mikä voisi toimia kuulemiselimenä valtakunnallisella tasolla. Lisäksi on panostettava paikallistason kuulemiseen ja nuorten osallisuuteen mm. kunnan maankäyttöä koskevassa ja muussa luonnon tilaan vaikuttavassa päätöksenteossa. Nuorten osallistumisessa on tärkeä huomioida myös alueellinen ja eri koulutustaustojen edustavuus. Lisäksi saamelaiden osallisuuteen ja rooliin liittyvässä strategiaosiossa ei erikseen huomioida nuorten saamelaissukupolvien osallisuutta, vaikka he tulevat lähivuosikymmeninä kantamaan vastuuta koko kulttuurinsa ja elinkeinonsa jatkamisesta muuttuneessa ympäristön tilassa. Myös heidän osallisuuteensa on tärkeä panostaa.

Haluamme kannustaa laajasti kansalaisyhteiskunnan, ml. nuoriso- ja muiden järjestöjen, osallisuuteen luontoa koskevan päätöksenteon prosesseissa. Erilaisia yhteiskuntaryhmiä ja jäsenistöjä edustavat järjestöt pystyvät tuomaan arvokasta perspektiiviä harkinnassa oleviin toimiin.

3.5.8 Tietoisuus ja luonto-osaaminen

Tietoisuutta ja luonto-osaamista voi kehittää sekä koulutuksen että kasvatuksen kautta. Tavoite siitä, että jokainen tietää vaikuttavia keinoja luontokadon pysäyttämiseksi ja luonnon monimuotoisuuden palauttamiseksi on Suomen Partiolaisten mielestä hyvä ja tärkeä.

Strategialuonnoksessa tunnistetaan muodollisen koulutuksen rooli, mutta se unohtaa muodollisen koulutuksen ulkopuolella, kuten harrastuksissa tapahtuvan oppimisen. Harrastukset, järjestöt ja muu vapaa-ajan toiminta ovat paikkoja, joissa kaikenikäiset oppivat uusia taitoja ja tekemisen tapoja. Toivomme, että osiota täydennetään muodollisen koulutuksen ulkopuolella tapahtuvan oppimisen tunnistamisen ja kehittämisen osalta.

Pidämme tärkeänä, että tämä strategialuonnoksen osio tunnistaa ja tunnustaa lähiluonnon ja virkistyskäytön merkityksen sekä virkistyskäytön volyymin kasvun pandemiavuosien aikana. Kuten luonnoksessa todetaan, luontosuhteen muodostamiseen vaikuttaa merkittävästi luonnossa vietetty aika, mikä myös kasvattaa luonnon arvostusta ja kiinnostusta siihen. Luonto lisää myös hyvinvointia. Siksi päätöksenteossa ja luonnonhoidossa tulee huomioida mm. lähiluonnon virkistysalueiden säilyminen ja panostaa luontoharrastamisen mahdollisuuksiin.

Esimerkiksi Suomen Partiolaisten metsäsuhdetutkimus on osoittanut, että partiolainen näkee metsän itsearvoisena ja paikkana, jota haluaa suojella. Käytännön tekeminen ja metsässä harrastaminen tukee siis suoraan strategiassa asetettuja tavoitteita. Tämän tunnistaminen ja luontoharrastusten tukeminen ovatkin toimenpiteitä, joihin strategian tulevassa toimeenpanossa toivomme panostettavan.

3.6 Saamelaiset ja luonnon monimuotoisuus

Suomen Partiolaiset pitää osiossa nostettuja teemoja tärkeinä ja haluaa muistuttaa saamelaisten nuorten osallisuuden ja osallistamisen tärkeydestä päätöksentekoprosesseissa tulevina kulttuurinsa ja perinteisten elinkeinojen harjoittajina.

3.7 Suomi maailmalla

Suomen Partiolaiset pitävät osiossa nostettuja teemoja tärkeinä ja pidämme tärkeänä, että Suomi sitoutuu ylivaalikautisesti edistämään luonnonmonimuotoisuuden suojelua myös kansainvälisellä tasolla.

Muita huomioita luonnoksesta

Suomen Partiolaiset kiittävät mahdollisuudesta lausua kansallisesta luonnon monimuotoisuuden strategiasta. Haluamme myös kiittää nuorten osallistamisesta strategian valmistelussa ja nuorten työpajan järjestämisestä.

Systä Kati
Suomen Partiolaiset – Finlands Scouter ry